

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 352. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357664880/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

XII

Den, der paa Rejser besøger et Bjergværk, lader sig stundom af en Mand med en Lygte hidse ned i en underjordisk Grube, og ser sig ved Lampens usikre Skær om i den. Det er til en lignende Fart, jeg opfordrer min Læser. Den Grube, det gælder om at nedstige i, er det tyske Gemyt, en Mine, saa dybtliggende, saa dunkel, saa ejendommelig, saa rig paa ædelt Metal og paa Slakker, som nogen anden. Vi vil iagttage, hvilket Særpræg dette Gemyt faar paa Romantikernes Tid, og hvilken Form og Beskaffenhed, det antager hos den af Romantikerne, der fremfor alle er Gemyttets Digter — Novalis. Hvad Tyskeren forstaar ved Gemyt, lader sig ikke ligefrem gengive paa noget andet Sprog. Gemyttet, det er Tyskerens Arv og Eje. Det er den indre Arne, den indre Smeltedigel. I de berømte Ord af *Vandrerens Stormsang*:

Indre Varme,
 Sjælevarme,
 Middelpunkt!
 Glød imøde
 Gud Apollon!
 Ellers vil hans
 Fyrsteblik
 Koldt og fjernt forbi dig glide —

i disse Ord har Goethe skildret Gemyttet og dets Betydning for Digterens Liv. Hos den, som har «Gemyt», tager Alt Retningen ind efter; Gemyttet er Aandslivets midtpunktsøgende Kraft. Inderlighed bliver Adelsbrevet for den, der sætter Gemyt som det Højeste i Menneskelivet. Som Romantikerne i Alt gaar til Yderligheder, saaledes ogsaa i Opfattelsen af Gemyttet. Alt hvad der i Gemyttet er rugende og hemmelighedsfuldt, dunkelt og uforklaret, drager de frem paa det simpelthen Sjæfuldes Bekostning. Goethe er for dem Digteren fremfor alle, ikke paa Grund af sin plastiske Kraft, men paa Grund af den Stemning, det Dæmonisk-Hemmelighedsfuldes, der omsvæver Skikkelser som Harpespilleren og Mignon, og paa Grund af den frugtbare Inderlighed i hans Smaadigte. Lessing og Schiller er derimod Ikke-Digtere og forfølges med Spot og bidende Kritik, fordi disse lyse Hoveder